Elena Netcu

POVESTEA UNUI LEGIONAR

LETRAS
Scrie. Publică.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
NETCU, ELENA
Povestea unui legionar / Elena Netcu. - Snagov : Letras, 2016
ISBN 978-606-94144-0-8

821.135.1-31

Întreaga responsabilitate pentru conținutul acestei cărți aparține autorului.

Copyright 2016, Elena Netcu. Toate drepturile rezervate.Copyright 2016, Editura LETRAS

Carte distribuită de PIAȚA DE CARTE
www.piatadecarte.net
email: office@piatadecarte.com.ro
tel. 021 367 5228 // 0787 708 844
Pentru solicitări de publicare vă puteți adresa Editurii LETRAS, pe mail, la adresa edituraletras@piatadecarte.com.ro

Cuprins

Pe urmele trecutului 7
Bunicul meu legionar 25
Mătușa Mina - fiică de legionar 31
Idealurile unor tineri 36
Prigonirea studenților legionari 43
În vâltoarea evenimentelor 52
Răfuieli și orgolii nemăsurate 60
Procesul lui Manciu 64
Întâlniri în taină 70
Vinovat de orgoliu nesăbuit 78
Nunta lui Codreanu 83
Avântul în politică 88
Marșul în Basarabia 94
Cavaleri medievali prin sate 105
Din nou în vâltoarea politicii 109
Dizolvarea Gărzii de Fier 122
Trei legionari îl împușcă pe I. G. Duca 132
Arestarea bunicului meu legionar 140
Mătușa Mina s-a născut în închisoare 159

Bunicul iese din închisoare 167

Din nou alături de căpitan 173

Gânduri despre căpitan 177

Nostalgiile mătușei Mina 193

Mătușa Mina acuză 196

Jertfa legionară din Spania 200

Itinerariu legionar la Isaccea 212

Desființarea partidelor 219

Arestarea lui Corneliu Zelea Codreanu 227

Un proces trucat 232

Supraviețuirea 246

Asasinarea căpitanului 249

Declin legionar 254

Epilog 257

Despre autor 258

Motto:

Istoria mare îşi pune amprenta asupra destinelor individuale şi colective.

Pe urmele trecutului

În jurul meu plutea nestingherită singurătatea. Camera părea că se roteşte în sens invers. O maşină a timpului dată înapoi. Tic-tacul îmi răsuna în urechi şi urmăream cu privirea focul din vatră. N-am vrut să aprind lumina. Mă fascina jocul de lumini şi umbre care învăluia încăperea supraîncălzită.

Prin minte îmi treceau frânturi de amintiri despre iubirile mele, despre tinereţea şi copilăria mea. O viaţă de om pe care o prinzi în zbor într-o secundă.

În acest pat mă înghesuiam sub plapumă cu Siomka şi Alexei, fraţii mei mai mari pe care eu îi vedeam puternici şi de temut. N-aveam voie să-i contrazic, nici nu îndrăzneam să-i înfrunt vreodată, căci o încurcam. Mă făceam mic de fiecare dată şi mă pitulam după sobă. Voiam să trec neobservat de teamă să nu mă pună la cine ştie ce corvoadă.

Seară de seară, babuşka ne povestea în ucraineană întâmplări de demult. Era bunica din partea tatălui. Lângă ea am crescut. Ascultam cu sufletul la gură toate poveştile, până adormeam în legănarea cuvintelor ei blânde, mângâindu-mi fruntea. Pe mine mă iubea cel mai mult. Mă lua pe genunchii ei butucănoşi şi-mi recita de multe ori aceeaşi poezie în ucraineană. Era cu nişte iepuraşi care se duceau la moară şi nu ştiu ce mai făceau, după cum îmi traducea ea. O poezioară pe care eu o spuneam stâlcit, căci la patru ani consoana „l“ îmi dădea de furcă, ceea ce stârnea o mulţime de râsete, spre desfătarea celor din jurul meu.

Bunica Marusea ţinea neapărat să vorbesc şi în ucraineană, o limbă care mi se părea imposibilă. Până la

urmă însă, de dragul ei, am învăţat-o. Tata îi reproşa de multe ori:

— Lasă, mamuşka, băiatul în pace! Doar nu vrei să-i împuiezi capul cu o limbă slavă. Nu mai avem nici o speranţă să ne întoarcem în Basarabia. Şi dacă ne-am întoarce, la ce ne-ar folosi? Tot un drac! De bolşevici nu scăpăm! Şi-au vârât coada şi pe aici, trăim după tiparul lor! Nu vezi? Manevrele militare le fac prin Dobrogea. Cine ştie ce le-o mai trece prin cap! O să ne ia cu pământ cu tot!

— Şi dacă ne-o lua, Ichime, cu atât mai bine pentru Igor. Trebuie să cunoască limba, cum vrei să se descurce?

Adevărul este că babuşka tânjea după locul ei de baştină din Basarabia de Sud. Îmi povestea c-au fost nevoiţi să se refugieze din Tatar-Bunar. Nu se mai putea trăi acolo. Cazacii zaporojeni făceau prăpăd pe unde ajungeau. Au dat foc satelor, au jefuit, au siluit fete şi femei fără apărare. Erau fiare sălbatice.

Cei mai mulți năpăstuiți au ajuns în Dobrogea împreună cu alţi ucraineni.

Dar eu despre rudele mamei voiam să aflu. De aceea o sâcâiam cu tot felul de întrebări.

Mama mea nu vorbea prea multe despre părinţii ei. De câte ori o întrebam, tăcea. Uneori avea lacrimi în ochi, dar nu-mi spunea nimic. Abia mai târziu, cred că eram prin clasa a şaptea, s-a aşezat lângă mine pe prispă şi mi-a povestit cu vocea ei şoptită:

— Igor, cred că a venit timpul să-ţi povestesc despre bunicii tăi. Îmi amintesc de ei foarte vag. Trăiau în Bereşti de Galaţi, pe atunci judeţul Covurlui. Aveam zece ani când au venit jandarmii în puterea nopţii şi i-au ridicat. Mama era cu burta la gură. Aştepta al treilea copil Pe mine şi pe fratele meu, Corneliu, ne-au luat bunicii din Botoşani, dar nici acolo n-am stat prea mult, căci şi ei erau bătrâni şi bolnavi. Pe mine m-a dat unor negustori care băteau drumurile ţării vânzând piei. Erau din Dobrogea, dintr-un sat de pe malul Dunării, se numea Principele Neculai. Apoi s-au mutat aici, în Poşta, unde s-au stabilit mai mulţi ucraineni şi unde au rămas până au murit. Aici l-am cunoscut pe tatăl tău, făcea parte din neamul lui Stepaniuk. Tot satul e plin de veri, mătuşi, că de-ar fi să plecăm înapoi în Basarabia, tot neamul lui taică-tău n-ar încăpea într-un camion. Sunt săritori la nevoie, nu te-ar lăsa la necaz. N-am mai văzut un neam atât de unit.

Este în firea lucrurilor să vrei să-ţi cunoşti originile. Dar tot atât de adevărat este că în timpul vieţii sunt momente când îţi vin în minte frânturi din copilărie. Vrând-nevrând, trecutul te urmăreşte. Nu-l poţi ignora.

Când eram mic, mama îmi spunea multe poveşti cu legionari. Eram captivat de curajul lor şi uneori îi mărturiseam mamei c-aş vrea să mă fac şi eu legionar ca să curăţ ţara de duşmani.

— Nici să nu visezi la asta, Igor, acum nu mai sunt legionari, au fost de mult şi nu toţi au făcut fapte bune. Ce-ţi spun eu acum sunt poveşti despre adevăraţii legionari,

nu despre cei care au trecut de partea comuniştilor şi au ajuns nişte călăi.

— În cartea noastră de istorie nici nu se aminteşte despre ei.

— Nu se aminteşte, Igor, n-aveau nici un interes să se afle adevărul.

— Şi totuşi, cine erau legionarii?

— Adevăraţii legionari cutreierau satele şi cântau cântece despre ţara noastră sfântă şi lumea le ieşea în cale şi-i cinsteau. Li s-a dus faima că sunt adevăraţi români cu dragoste de neam.

Eram elev şi abia buchiseam cartea de istorie. Nu-mi dădeam seama de multe lucruri. Eram însă fascinat de poveşti cu eroi. Mama îmi spunea că au trăit, că au existat cu adevărat, dar despre asta o să învăţ când mă fac mare.

— Alţi copii au mai mulţi bunici, mamuşka, eu de ce am doar unul?

— Pentru c-au murit, dragul meu Igor. Nici eu nu-i cunosc. Aveam zece ani când i-am văzut ultima oară. Ştiu doar că au fost legionari.

— Mamuşka, de ce nu învăţăm la şcoală despre ei?

— Despre asta n-ai voie să vorbeşti decât în şoaptă, dragul meu. De fapt, mai bine să nu vorbeşti niciodată. E periculos!

Tăceam. Am înţeles că-mi este interzis să pun întrebări. Mama n-avea timp de mine şi atunci alergam la babuşka.

Câte poveşti nu-mi spunea! Ea ştia mai multe decât mama. Pe unele le-am uitat, căci se băteau cap în cap cu ceea ce învăţasem la şcoală. Numai că babuşka mi le spunea atât de frumos, încât mi se perindau prin faţa ochilor tot felul de scene, cu soldaţi care şi-au dat viaţa pentru ţară. Mai târziu am înţeles că istoria este o poveste. Poveşti despre oameni mari. Mă uitam la tablourile cu regi şi împăraţi, cu mareşali şi generali, la scene de război în care mă imaginam în toiul luptei. Mi-a rămas în suflet acest gând, învăluit în mister. Am crescut cu asta. Era ca un vis inaccesibil.

Am fost toată viaţa un grăbit. Într-o fugă continuă. Nici nu ştiu cum a trecut timpul.

Sunt aici, în casa părinţilor mei, după o viaţă trăită la oraş, unde niciodată nu m-am putut adapta. Sunt un rebel. Am trăit mereu cu nostalgia locurilor natale. Satul meu de baştină, Poşta, rămâne pentru mine cel mai frumos loc. Deşi este situat la şes, întinderea lui pe o suprafaţă de câţiva kilometri, pierzându-se în pădurile încâlcite ale dealurilor Teliţei, pare o oază de linişte.

Tăcerea lanurilor de grâu, foşnetul răzleţ al tufişurilor, rânduite pe firul de apă numit Derea, cărările şerpuite pe care urcă domol turmele de oi – toate îmi umplu sufletul de împăcare, de linişte. Mă adâncesc în mine, întâlnindu-mă cu veşnicia.

Hălăduiam prin pădurea de la marginea satului, pierzându-mă în adâncul ei, uitând să mai vin acasă. Îmi potoleam foamea cu pere pădureţe, maronii, zemoase, culegeam coarne căzute generos prin iarba mătăsoasă, vălurită printre crengile uscate. Nici nu-mi păsa dacă

pierdeam cărarea bătătorită de turmele de oi. Coboram în vâlcea, unde ştiam că este un izvor cu apă limpede, curgând printre pietrele lucitoare.

Dar cel mai mult zăboveam pe dealul Drăgaica, mai ales când cimbrişorul era în floare şi mă îmbăta cu aroma lui tare, bărbătească. Aici, pe Drăgaica, dealul tinereţii mele, în nopţile cu lună mă plimbam cu Lia. Eram amândoi zăpăciţi. Tineri, rebeli amândoi, nu mai ţineam cont că mamuşka ne impunea să nu întârziem prea mult după apusul soarelui, că nu se cuvine, că ne vede satul, că vorba aia, „Eşti ditamai flăcăul, Igor, cum să umbli noaptea teleleu, pe coclauri, că nu scapi de gura satului…“. Şi nu scăpam! A doua zi tot satul ştia că băiatul lui Ichimaş – aşa-i spuneau tatălui meu – a fost cu învăţătoarea Lia:

— Ce vorbeşti, fa, o ştii pe olteanca aia durdulie, frumoasă, cu părul făcut inele?

— A, nepoata învăţătorului? Păi, e dată dracului! Merge înţepată şi mândră, duduie pământul, ce mai! A pus mâna pe Igor!

— Şi cum îţi spuneam, fa, veneau dinspre pădure, cine ştie ce-or fi mai făcut, ce vrei, tineri, fierbe sângele în ei!

Îmi vin în minte frânturi cu cei doi fraţi ai mei mai mari care, de cele mai multe ori, mă dojeneau sau se amuzau pe seama mea. Trebuie să vă mai spun că am o soră mai mică cu un an decât mine, Ana. Era o dulceaţă de fată. Blondă cu ochii verzi ca frunza de lăstar, cu nuanţe gălbui. Aveau nişte reflexe aurii, încât îi spuneam uneori: „Aniuşka, tu eşti fata cu ochii de aur, eşti o comoară la casa omului.“ Râdea şi se

alinta. O drăgălăşenie de fată sora asta a mea… Cu ea mă înţelegeam cel mai bine când eram mic. Poate pentru că eram apropiaţi ca vârstă. Ne ascundeam amândoi în podul casei să nu ne găsească Siomka. El era cel mai rău cu noi. Strigam după el: „Căpcăunule, strigoiule, Grişa nebunu'!!!“ Trebuie să vă spun că nea Grişa ăsta era spaima satului. Oamenii îl ocoleau de la o poştă, căci făcea mereu tărăboi când o lua la măsea. Unii dintre ei, mai băşcălioşi, numai de-ai dracului, îl chemau la ei, să-l agheazmuiască cu ceva, dar mai mult îl stârneau şi să te ţii toată ziua circ în tot satul. Se lua de unul, se lua de altul şi până nu mânca o bătaie soră cu moartea nu se potolea. Aşa şi cu Siomka. Dar aveam grijă să stau departe de el ca să nu mă prindă.

Când eram mic, săream în pat şi mă cuibăream la perete, crezând că n-o să mă mai împingă nimeni. Încă îmi mai sugeam degetul, spre disperarea mamei. Rămâneam mereu dezvelit, căci n-aveam putere să trag aşternutul spre mine. Peste noapte primeam câte un ghiont de la Siomka. Parcă-i aud vocea răguşită: „Bagă-te-n perete, Igor! Întoarce-te cu spatele şi nu te mai bâţâi, că te azvârl acum din pat!“ Tăceam chitic! Îmi era frică de el. Nu înţelegeam cum să mă bag în perete. Îmi lipeam obrazul de zidul rece şi mă scuturam de frig. Siomka era mai mare cu vreo cinci ani decât mine, iar eu abia împlinisem şapte. Peste noapte trăgeam spre mine plapuma cu un fel de răzbunare, până rămâneau amândoi dezveliţi. Dacă trecea mama prin cameră, ne învelea aşa cum ştia ea, încât ne bucuram în mod egal de plapumă. Pe atunci făceam focul într-o sobă joasă cu plită, zidită din lut şi pietriş. Uneori scotea un fum, de ne usturau ochii. A doua zi ne miroseau hainele de la o poştă, dar nu ne frământam

pentru asta. Oricum până în seară duceam cu noi toate mirosurile pe care le adulmecam de prin cine ştie ce coclauri. Uneori ajungeam acasă jerpeliţi, căci ne căţăram prin toţi copacii, săream prin grădini, şterpelind tot felul de fructe care ne făceau cu ochiul din uliţe. Cum să rezistăm ispitelor?

Tata, care era cam dur, s-a pus cu gura pe mine şi mi-a impus să intru în armată. Parcă-l aud:

— Termină, Igor, cu prostiile şi apucă-te de ceva serios! Armata ar fi cel mai bun lucru pentru tine. Eşti instabil şi zăpăcit. În primul rând, viaţa cazonă te-ar disciplina. În plus, iei viaţa în serios. Nu mai crezi că tot ce zboară se mănâncă. Hai! La armată cu tine!… Şi nu mai crâcni, că nu eşti de capul tău aici!

Aş fi vrut să mă opun, cum s-a întâmplat cu Siomka, fratele meu mai mare şi mai tare. El a fost mai şmecher. Câte boacăne n-a mai făcut! Mereu venea la poartă la noi mătuşa Marusea să se plângă că Siomka s-a încăierat cu fiu-său şi e plin de vânătăi. De obicei se băteau de la fete. Nu era prea arătos, dar nu ştiu cum se întâmpla că toate fetişcanele din sat umblau pe lângă el, stârnind invidia băieţilor de seama lui. Noi, ăştia mai mici, umblam cu bileţele de la o fată la alta. Uneori amestecam răvaşele şi atunci ieşea încurcătură mare. Se trezea mama cu vreo fătucă la poartă, căutându-l pe frate-miu care habar n-avea. Pleca, biata de ea, ruşinată, iar noi chicoteam pe după casă, crezându-ne haioşi. Siomka era mare amator de fotbal. Visa să ajungă fotbalist. Se ruga mereu de tata să-l ducă undeva la un club, unul oricât de mic şi neînsemnat, dar numai să-l ducă, pentru selecţie. Dar tata o

ţinea pe-a lui. Armata şi armata! Băieţii lui să fie bărbaţi adevăraţi! Ce înseamnă asta? Să fii în slujba patriei şi gata!

Numai că, într-una din zile, când avusese loc o partidă de fotbal între două clase, real şi uman, Siomka s-a accidentat la piciorul stâng. Era stângaci. Şi-a rupt tibia. Era toată bucăţi. L-au dus la Eforie ca să-l opereze şi să-i pună tijă metalică. N-au fost complicaţii, dar când să plece în armată ca să facă voia tatălui, l-au găsit inapt din cauza piciorului, care era puţin curbat. Aşa că, în ziua aceea, fratele meu cel mare era în culmea fericirii. Se lungise în pat cât era de mare, privea în tavan şi savura momentul. Nu va mai fi militar! Atunci tata a pus ochii pe mine. Am făcut voia lui şi m-am dus la Şcoala Militară. Acolo am devenit alt om. Din tânărul rebel care trăia la întâmplare, am ajuns să duc o viaţă riguroasă bazată pe disciplină.

Aici, acum, în singurătatea din casa părinţilor mei, încerc să recompun trecutul. Trecutul meu, al părinţilor mei, al rudelor pe care le-am cunoscut în copilărie şi care mi-au marcat într-un fel sau altul viaţa.

Mătuşa Mina, sora cea mai mică a mamei, a trăit toată viaţa singură. N-avea pe nimeni pe lume. N-a fost niciodată măritată. Pe noi ne-a descoperit târziu. Terminase facultatea la Iaşi. Era tânără profesoară de franceză în Brăila. La moartea mamei sale adoptive, aflase adevărul despre părinţii ei biologici. Dezvăluiri dureroase. Peste ani şi ani a dat de noi. Eram om însurat şi trăiam în Brăila cu Lia şi fetiţa noastră, Giulia. Iar mătuşa Mina îşi căuta rudele, deschizând uşile autorităţilor, prezentând tot felul de acte, până a dat de noi. Era fericită că ne-a găsit. Încă mai trăia mama.

De la mătuşa Mina a aflat mama cum s-au prăpădit părinţii ei, adică bunicii mei, despre care o întrebam mereu. Când a murit mama, a lăsat cu limbă de moarte să ţinem legătura cu mătuşa Mina şi să avem grijă de ea. La mine era toată speranţa. Drept să spun, şi mie şi Liei, soţia mea, ne făcea plăcere să vină mătuşa Mina la noi în vizită.

Am luat decizia de a mă retrage la Poşta, în casa părinţilor mei, ca să duc la capăt dorinţa mamei de a avea grijă de mătuşa Mina până la sfârşit. S-a mutat cu noi ca să-i mângâiem bătrâneţile. La început, nu pot să spun că ne deranja. Uneori nici n-o observam prin casă.

— Mătuşă dragă, mai ieşi şi tu pe stradă, vezi ce e prin sat, plimbă-te cât mai poţi, că asta te întăreşte.

— Lasă, Igor, că stau în curte la soare, numai să-mi cumperi un balansoar. E bine şi aici în curte. Văd dealul plin de verdeaţă, pădurea în depărtare, nu pot să spun că nu e bine. Obosesc să umblu pe străzi aiurea.

Lia era într-un fel mulţumită. Nu ne deranja. În plus, se alesese cu o mulţime de bijuterii, ca să nu mai spun că ne rămânea nouă totul: casă, pământ, chiar şi-o bucată de pădure. Dar dincolo de asta, mătuşa era un sac de poveşti despre trecutul familiei noastre. Adică exact ce căutam eu. Toată ziua îmi povestea despre năzdrăvăniile din copilăria ei. Parcă dăduse în mintea copiilor. Se pisicea şi se alinta pe lângă Lia, de ziceai că aşteaptă s-o ia cineva în braţe.

Lia se cam enerva. Nu îi plăcuseră niciodată fandoselile. Era o femeie dintr-o bucată. Nici ea, la rândul ei, nu primise

prea multă iubire de la părinţi, de aceea o enervau pretenţiile mătuşii. Uneori izbucnea:

— Ia mai lasă-mă, mătuşă, şi nu te mai prosti!

— Dar ce fac? Deci v-aţi săturat de mine? Pe mine cine mă mai iubeşte?

Din când în când mai discutam cu soţia mea despre starea mătuşii:

— Ce ne facem, Lia?

— Ce să faci? Nu-ţi rămâne decât să-i îndeplineşti toate poftele. Gândeşte-te cât de singură a trăit. Îşi doreşte să fie şi ea răsfăţată.

Aşa am făcut. Povestea mereu despre tatăl ei biologic, adică de bunicul meu. Nu pot să spun că nu eram încântat să aflu povestea vieţii lui. Aflasem că-l chema Miron Adăscăliţei. Uneori se aşeza lângă mine, mă privea cu ochii ei de culoarea brotăcelului şi începea:

— Nu ştiu de ce, Igor, încep să-mi retrăiesc copilăria. Îmi vine să povestesc numai despre trecutul meu. Parcă nici nu mai contează prezentul.

— Asta nu e prea bine, mătuşă! Pentru orice om, cel mai important este prezentul. Ce-a fost a fost! Ce va fi nu se ştie, dar ceea ce se întâmplă acum ne aduce bucuria de moment. Cel puţin pentru tine, mătuşă, clipa prezentă te ţine într-o anumită formă. Nu crezi?

— Asta este părerea ta, Igor, dar eu de la o vreme trăiesc în trecut. De ce să mă gândesc la prezent, Igor, când pentru

mine mai important a fost trecutul? Eram cineva. Deşi am trăit singură, am avut o viaţă tumultuoasă. După moartea mea, vei găsi în caietele mele, abandonate prin bibliotecă, toate întâmplările vieţii mele.

Mă gândeam în sinea mea că voi face asta cândva. A trăit în dictatură şi tot modul ei de gândire era articulat după o anume morală, a profesorului meticulos căruia nu-i scapă nimic. Avea har, cum puţini profesori mai sunt astăzi.

În biblioteca mătuşii erau cărţi de mare valoare. Dar cel mai mult m-a captivat un caiet destul de gros cu tot felul de însemnări. Un caiet cu foi îngălbenite de vreme în care erau adunate tot felul de hârtii scrise cu cerneală violet.

Am vrut să aflu mai multe. De cele mai multe ori o provocam:

— Mătuşă, am văzut în bibliotecă un caiet cu coperte negre, sunt însemnări disparate, nedatate. Ştii ceva?

— Cum să nu ştiu, Igor, ştiu multe. Acolo sunt însemnări ale tatălui meu, pe care tu nu l-ai cunoscut. Să ştii că semeni cu el. Ai aceiaşi ochi verzi cu reflexe plumburii, uneori sidefii, după starea sufletească. Şi ţie ţi se citesc pe chip toate stările, nu poţi ascunde nimic. Aşa sunt şi eu. L-am cunoscut abia în ultimii lui ani de viaţă. Atunci am aflat că am un frate, Corneliu, şi o soră mai mare, Zenaida, adică mama ta.

— M-ar interesa să aflu ce s-a întâmplat atunci.

— Fratele meu ştia multe. Era copilandru, dar îl vizita pe tata în închisoare. Pentru el, ca deţinut, vizita fratelui era un balsam, era singura alinare. De la el a aflat fratele meu

adevărul despre vremurile de atunci, aşa cum le trăise tatăl meu, ca un legionar învins. Mulţi ispăşeau pedepse pe nevinovate.

— Atunci spune, mătuşă.

— O să-ţi povestesc, Igor, avem timp toată iarna, singuri aici, în casa bătrânească a părinţilor tăi. Pentru mine casa asta e un spațiu străin, n-am nici o amintire, dar încerc să-mi imaginez ce a însemnat pentru tine și pentru mama ta. Mi-ar fi plăcut să fi trăit şi Zenaida, mama ta. Un lucru este sigur: îmi face bine să trăiesc în mijlocul naturii. De când m-ai adus aici, parcă am prins puteri. La Brăila mă sufocam în apartamentul meu dosit, înconjurat de plopi singuratici. N-aveam la ce să mă uit. Mă întrista numai când priveam pe fereastră blocurile aliniate, cu tencuială veche ce sta să se desprindă şi să se prăvălească în capul trecătorilor. Dar mai ales, mă exaspera aleea plină de moloz peste care crescuseră bălării. Bine că m-ai scos din hruba aia, că altfel nu pot să-i zic.

— Ar trebui să iubeşti micul tău apartament. Acolo au rămas toate amintirile, nu-i aşa?

— Nu mă mândresc cu viaţa mea. A trecut prea repede. N-am avut parte de-o familie. Este drept că eram o singuratică, iar când mi-am dat seama că mi-a trecut tinereţea, era prea târziu. Îmi trecuse generaţia, Igor, cine să mă mai ia? Mi-am dorit mereu să plec în Iaşi.

— Şi de ce n-ai plecat, mătuşă? Cine te oprea?

— Repartiţia, dragul meu! Eram pecetluită prin acea hârtie. N-aveam pe nimeni şi trebuia să-mi câştig existenţa.

Aşteptam, ca orice fată, să cunosc un băiat de seama mea.

— Ai fost o femeie frumoasă.

— Hai, las-o moartă! Ce ţi-a spus doctorul, Igor?

— Să-ţi iei cu regularitate tratamentul.

— Acum sunt bine, parcă am mai prins puteri.

— Prea voinică n-ai fost, se vede, dar pe noi ne interesează să nu-ţi pierzi memoria.

— Ce să-mi pierd? Memoria? Păi nici nu ştii cum îmi vin pe tavă toate întâmplările trecutului meu, că, dacă aş avea cum, le-aş scrie pe toate.

— Mai bine povesteşte-mi mie tot ce ştii despre bunicul meu.

— Dar despre mine nu vrei să afli?

— Ba da, mătuşă, dar să le luăm pe rând. Văd că te captivează copilăria.

— Da, Igor, am avut o copilărie frumoasă, de aceea speram să mă mărit în oraşul copilăriei mele, dar, după ce am plecat de acolo, nimeni nu m-a mai căutat vreodată. Ştii cum e, ochii care nu se văd se uită. Tot aşteptam şi iar aşteptam să vină Făt-Frumos să mă ia călare pe un cal alb. Am fost o visătoare. Părinţii mei adoptivi mă iubeau ca pe ochii din cap. M-au ferit mereu de ce e rău. Eram răsfăţata lor. Să nu m-atingă nici o boare.

Prima mea amintire puternică o am de la cinci ani. Mă plimbam cu maman pe o alee dosită din Copou, unde am văzut un câine mort, lungit şi cu gura rânjită, aruncat printre bălării. M-am speriat şi-am început să plâng. Tatăl meu m-a luat în braţe şi m-a mângâiat:

— Nu e mort, tati, nu e mort, doarme! Râde pentru că visează frumos, hai mai repede, să nu-l trezim! Şi, fiindcă l-am crezut, m-am oprit din plâns.

Toată copilăria mea este legată de Iaşi. Lumea mea era formată din părinţii adoptivi, slujnica şi puţinii oameni care intrau şi ieşeau din casa noastră ce se ridica impunătoare pe una dintre străduţele înguste din Râpa Galbenă. Tatăl meu adoptiv, avocatul Lupoaie, era renumit în urbe. Seara, în salon, prindeam frânturi din conversaţiile pe care le avea tata cu diverse persoane care intrau pe furiş în casa noastră şi ieşeau tot aşa. Se vorbea mai mult în şoaptă. Habar n-aveam ce se întâmplă în lume… Mă credeam importantă, eram doar fiica avocatului Lupoaie, trăiam ca o prinţesă, crescută în puf.

Cele mai vii amintiri sunt cele legate de pensiunea „Notre Dame de Sion“ din Galaţi, unde m-au lăsat pe vremea războiului. De fapt, era un spital-cămin unde măicuţele se ocupau şi de îngrijirea bolnavilor, dar şi de educaţia tinerelor fete. De la măicuţe am învăţat două limbi: franceza şi germana. Cântam bine la pian şi cea mai mare mândrie a tatălui meu era să interpretez diverse partituri când aveam musafiri. Când veneam în vacanţe, cântam în faţa invitaţilor. Nu ştiam de ce, dar guvernanta îmi spunea mereu că am mare noroc că sunt fiica domnului Lupoaie.

N-am întrebat-o niciodată motivul. Creşteam fără griji, la adăpost de foame, frig şi sărăcie, până într-o zi când în casa noastră am auzit plânsul disperat al lui maman.

— Of, Doamne, micuţă Mina, am rămas singure pe lume. A murit scumpul meu soţ. O să plecăm cât mai departe de oraşul ăsta, ca să nu mai fim ţinta răutăţilor. Soţul meu are mulţi duşmani, scumpa mea. Trebuie să ne punem la adăpost.

Aveam 13 ani la moartea tatălui meu adoptiv. Eram minioană şi firavă. Şi aşa am rămas toată viaţa. Ca un copil. Credeam că tot ce zboară se mănâncă. Credulă şi naivă. Eram fascinată de rochii cu volănaşe. Le alegeam pe cele mai scumpe. Maman mi le aducea din Paris, de la cele mai renumite case de modă.

În ’48, viaţa mi s-a schimbat. Am fost nevoiţi să ne refugiem o vreme la Soveja, la conacul bunicilor. Am stat acolo până s-au liniştit apele. Între timp ni s-a confiscat averea. Pierdusem nişte case moştenite şi fabrica de ulei. Au fost naţionalizate. Nu mai aveam nimic. Sărăciserăm peste noapte. Leul se devalorizase şi trăiam ca vai de noi. Nu ne puteam adapta. Mama mea adoptivă trăise în lux, venea din mijlocul Parisului, cum să accepte sărăcia? Plângea mereu şi plănuia să plece din ţară. În fiecare zi îşi făcea bagajele, gata de plecare, dar tot amâna. Slujnica i le despacheta seara, dar a doua zi o lua de la capăt. Din nou împachetări, vorbea singură, până când a luat-o din loc. A început să vorbească în dodii. Se gătea toată ziua, se farda, îşi punea rochie peste rochie, câte două pălării una peste alta şi pleca de nebună prin jurul conacului. Uneori ajungea în pădure. O găseau oamenii într-un hal fără de hal, plină de

julituri şi de ciulini. Slujnica nu mai dovedea să pună toate în ordine, până când a plecat şi ea. Ce să spun, Igor, abia atunci a început greul pentru mine…

Nu ştiam cum s-o întrerup, căci eu îmi doream de la ea altceva. Pentru mine era esenţial să aflu despre legionarul Miron Adăscăliţei, bunicul meu, iar mătuşa Mina nu mai contenea cu viaţa ei de profesoară de franceză.

— Mătuşă, sunt un elev conştiincios, dar să nu-mi ceri să ţin minte tot ce-mi povesteşti. Nu te strădui să mă înveţi franceza.

— Dar măcar o boabă de franceză trebuie să rupi, că nu se ştie cum ajungi în Franţa. Acum putem pleca oriunde, nu e ca pe vremea mea: trebuia să faci cerere, să te verifice până-n pânzele albe, dacă neamul tău n-a avut legături dubioase cu legionarii, cu spionii, dacă n-ai fost fiu de chiabur şi multe altele. Te verifica până la al şaptelea neam, până te lăsai păgubaş. Acum, trai neneacă, te urci în avion, pleci unde vrei.

— Las-o pe altădată. Ce zor am acum?

Tăcea cu un fel de supărare. Îmi aruncă o privire de un verde sidefiu în care desluşeam o oarecare mâhnire. Nu-i convenea când o refuzam. Devenea tăcută, punea ochii-n pământ şi nu mai puteai să scoţi o vorbă de la ea. Atunci fugeam repede la magazinul din colţ să-i cumpăr o ciocolată. Chiar doream să iau o gură de aer.

Era o zi de noiembrie cu o lumină galben-aurie ca frunzele copacilor. Soarele îşi pogorâse înadins paleta

preschimbată când în verde, când în roşu, când în oranj, amestecându-le cu migala unui pictor.

Am tras aer în piept cu bucuria că aparţin acestui loc plin de minuni, satul copilăriei mele. Am zăbovit pe marginea drumului privind departe peste dealul Drăgaica acoperit de arbuşti roşiatici, gălbui-verzui, unii arzând ca nişte flăcări. Ştiam că în curând se vor dezgoli, că bruma le va scutura şi ultima frunză în agonia tânguielilor neînţelese de nimeni. Doar iarna o să-i mai învelească în promoroaca argintie, strălucind ireal în soarele zăvorât printre nori.

De câte ori îi aduceam ciocolată, mătuşa Mina se bucura ca un copil. O răsfăţam mereu cu tot felul de bunătăţi. Avea ceva de copil mofturos, uneori chiar se alinta. Îmi era teamă să nu dea în mintea copiilor, cum li se întâmplă bătrânilor. Dar mătuşa abia atunci avea chef de povestit.

Într-o zi i-am cumpărat chiar un balansoar, aşa cum îşi dorea. O duceam în curte şi o aşezam la soare în aşa fel încât să aibă toată pădurea în faţă. Vedeam cum toată figura i se lumina, privindu-mă recunoscătoare.

Bunicul meu legionar

S-a aşezat în el confortabil, ţinând capul pe spate ca să mă uit la ea. Începu cu un tremur în glas:

— Sunt gata, Igor, mi-am adunat gândurile. Eşti pregătit să asculţi o poveste de demult? O poveste despre care nimeni nu vrea să mai audă vreodată? Ei bine, află, Igor, că oricât am vrea să uităm, ea ne va urmări, este istoria noastră, oare cum s-o ştergi din memorie ca şi cum n-a fost?

— Vreau să ştiu tot ce este legat de bunicul meu, mătuşă!

— Prin anii ’60, Igor, am reuşit să-mi cunosc tatăl biologic, pe Miron Adăscăliţei, după mai multe încercări eşuate. L-am găsit bătrân şi bolnav. Fusese legionar şi trăia în Bereşti, în fostul judeţ Covurlui, actualmente Galaţi. A făcut închisoare de mai multe ori, după cum mi-a mărturisit el. Ultima dată credea că va fi împuşcat. A stat mult la Jilava, într-o cămăruţă cu un pat fără saltea, cum erau paturile în închisorile de pe vremea aceea. Tatăl meu spera într-un trai mai bun pentru toţi românii, dar toate visele i se năruiseră. Nu mai credea în nimic.

— Mătuşă, parcă prea repede treci peste tot. Eu vreau detalii, vreau povestea.

— Ai răbdare, Igor, ţi-am relatat pe scurt cine fusese bunicul tău. Dar să nu-ţi închipui că nu ştiu toate amănuntele din viaţa lui.

— Asta şi vreau să aflu!

Întâlnirea cu el a fost un şoc. Semănam atât de bine, încât îmi recunoşteam până şi gesturile pe care le făceam uneori involuntar.

— Înţeleg, mătuşă. Şi mie mi s-a întâmplat să descopăr la mine gesturi pe care le făcea mereu tatăl meu. Uneori îi repetam expresiile pe care le folosea când se înfuria. Avea mereu o vorbă: „A fi om e lucru mare“. O spunea când se supăra. Avea o singură înjurătură: „’tu-ţi america mă-tii!“ Nu ştiu de ce înjura aşa, că nu călătorise niciodată peste mări şi ţări, dar cred că plecarea din ţara lui, din Basarabia, fusese atât de dureroasă, încât înjurătura suna ca o pedeapsă.

— Se poate, Igor! Tatăl meu suferis toată viaţa pentru ideile şi convingerile lui. I se citea asta pe chip. Avea o faţă lividă, astenică, chinuită de riduri şi de gânduri. Îi rămâneau uneori ochii într-un loc, duşi pe altă lume, de parcă ar fi comunicat cu cine ştie ce fantome, numai de el văzute. Privirea îi era piezişă, de animal hăituit, stând parcă la pândă pentru a se feri. L-am văzut de multe ori. Se deplasa greu. Aflasem de la un vecin că se întorsese în sat după ani mulţi de detenţie. Nu mai ştia unde-i sunt copiii şi nici nu avea puterea să-i caute.

— Nu numai puterea îl lăsase, dar, după cum spui, cred că era prăbuşit sufleteşte!

— Se întorsese în casa din Bereşti şi trăia singur de pe o zi pe alta, până am apărut eu, fiica lui cea mai mică. Răscolisem trecutul, apelasem la autorităţi, căci voiam să-mi cunosc rădăcinile. Voiam să aflu totul, să aflu cât mai multe despre mama mea. Atâtea am vorbit, că reuşise să mă

transpună şi pe mine în perioada tinereţii lui zbuciumate. Îmi vorbea mai mult în şoaptă:

— Să ai grijă, fata mea, trăim alte vremuri! Să nu aminteşti nimic de legionari, nici celui mai bun prieten al tău, că nici nu ştii ce ţi se poate întâmpla. Ca să înţelegi, Mina, ce vremuri am trăit, o să-ţi vorbesc despre Mişcarea Legionară, ce a însemnat ea şi cât au suferit cei care au crezut şi-au făcut din legionarism un scop în viaţă. Cei mai mulţi s-au jertfit pentru ideile lor, însă alţii au trădat Mişcarea cu bună ştiinţă, din teama de-a nu fi ucişi. Aceia erau oamenii slabi, care n-aveau puterea să reziste, cei care ajungeau să aibă îndoieli.

— Aşa au fost de la început?

— Nici vorbă, fata mea! Asta s-a întâmplat mult mai târziu, când se alesese praful de legionari. Şi ca să supravieţuiască, încet-încet, s-au dezis de legionarism, s-au convertit la comunism sau chiar au devenit călăi în închisori, unelte docile ale comunismului. Erau mai periculoşi pentru că se prefăceau, unii îşi schimbau numele, îşi luau o altă identitate, de parcă cineva le ştergea creierul… sau poate că aşa îşi impuneau ei. Se converteau uşor, nu pentru că erau convinşi în adâncul sufletului că acela le e drumul, ci pentru că era singura lor şansă de a trăi.

— Bine, dar mai erau prietenii tăi?

— Prieteni? Erau în stare să te trădeze fără nici un regret, numai să le fie lor bine.

— Dar astăzi, tată, acei oameni cum te privesc?

— Acei oameni nu mai există, fata mea. Au fost împuşcaţi fără dreptul de a se apăra. Căci după ce i-au stors de informaţii, s-au debarasat foarte uşor de ei, ca de nişte rebuturi. Nu puteau supravieţui. Tot trădători se numeau.

— Dar acum?

— În ziua de azi, dacă eşti fiu de legionar, fata mea, ţi se iau toate drepturile. Mai mult, dacă spui ceva împotriva regimului comunist, te şi ridică! Eu m-am retras aici, în căsuţa asta unde am trăit cu mama ta mai mult de zece ani. Aici s-a născut şi fratele tău, Corneliu, şi sora ta, Zenaida. Tu te-ai născut în închisoare. Văd că te uiţi la mine cu o oarecare îndoială. Poate chiar îţi spui în sinea ta: „Bine, bine, tată, de ce te-ai făcut legionar? N-ai decât să pătimeşti! Te-am pus eu să te faci legionar?“

Tăceam. Ce puteam să spun? Ştii că după război mulţi viteji se arată! La critică ne pricepem toţi. Mă uitam la el. Îşi ferea privirea. Apoi scoase din buzunar nişte hârtii:

— Uite, fata mea, am nişte hârtii pe care le-am scris în închisoare. Le-am scris pe furiş şi cu migală. Sunt greu de descifrat. Să nu le arunci, Mina! Nu mai pot repara nimic din viaţa mea. E prea târziu şi sunt obosit. Toată viaţa m-am gândit la tine, nu te văzusem niciodată.

Ai venit pe lume la începutul lui martie 1934. Mama ta aştepta să te nască într-o celulă mucegăită în închisoare. Eu nu ştiam unde au dus-o, când îi venise sorocul. Gardianul mi-a adus vestea că te-ai născut. Mai multe n-aveam de unde să aflu atunci şi nici nu puteam întreba. După puţin timp, mi-a deschis celula gardianul şi mi-a ordonat să mă duc la

comandant. Acolo am aflat cumplita veste că mama ta s-a stins. N-a mai vrut să-mi spună altceva, dar îşi ferea faţa de mine. Am văzut pe chipul lui o umbră de tristeţe şi m-a trecut un fior. Am îngenuncheat, rezemându-mă de perete, stăteam chircit acolo, cu capul în piept, înmărmurit de durere.

— Du-te, Adăscăliţei, du-te în celulă şi jeleşte-ţi nevasta! Vai de capul tău, amărâtule!

De atunci intrasem într-o muţenie totală. Simţeam că-mi fuge pământul sub picioare, că plutesc deasupra unei ape învolburate şi că-mi lipsea colacul de salvare.

Norocul meu a fost că l-am avut pe Corneliu Zelea Codreanu lângă mine. M-am aruncat în luptă alături de el. O să-ţi vorbesc despre el mai mult. Vreau să-ţi spun că arestările se ţineau lanţ. Eu nu mai aveam ce pierde. Îmi era indiferent de ceea ce se va întâmpla cu mine. Mă lăsam în voia sorţii. Nu mai ştiam nimic de copiii mei. Nu-mi mai păsa. Înduram alături de Codreanu toate nedreptăţile.

— Ca să înţeleg, trebuie să-mi spui cine era acest om.

Tăcea. N-a mai continuat discuţia. Îl urmăream şi îi vedeam ochii în lacrimi.

— Ştiu că te doare, tată! Dacă nu mai vrei, nu te mai întreb!

— Nu despre asta-i vorba, fata mea, dar uneori se învălmăşesc atâtea întâmplări că nu mai ştiu care, când şi cum s-au petrecut.

— Vorbeşte-mi despre ce vrei tu, tată!

— Ar trebui să încep cu începutul. Să ştii cine am fost, cum am pornit eu în viaţă şi cum mă sfârşesc acum ca un om prăbuşit, învins, cu toate visele năruite, spulberate.

— Poate că atât au însemnat viaţa şi destinul tău, dirijate de o mână nevăzută…

— Mi l-am ales eu, fata mea. Oamenii din jur au avut o mare influenţă, dar aşa au fost timpurile şi a trebuit să trăiesc după un anumit calapod…

− Te înţeleg, dragă tată, eu trăiesc acum alte timpuri, încerc să mă adaptez, dar e destul de greu. Uneori sunt nevoită să mint ca să mă apăr, deşi nu mă simt în apele mele după aceea. Nu mai sunt eu.

Mătușa Mina - fiică de legionar

De câte ori plecam din Bereşti aveam o stare ciudată, un amestec de regret şi bucurie, o nevoie lăuntrică de a recupera timpul pierdut, de a-i auzi glasul aproape şoptit şi obosit. Pe de altă parte, îmi era teamă de a nu fi descoperită că bat drumul dintre Brăila şi Bereşti. Eram tristă că l-am găsit bătrân şi bolnav. Pe vremea aceea îmi era frică să nu se afle că eram fiica unui legionar. Descopeream o altă faţă a lumii, cea în care trăise tatăl meu. Eram nerăbdătoare să mă întorc la Bereşti. Vorbeam din ce în ce mai puţin cu prietenele mele, iar la şcoală devenisem absentă la toate. Aşteptam cu nerăbdare sfârşitul de săptămână ca să plec la el.

Din nou întâlnirea cu tatăl meu. Îi aduceam toate bunătăţile. Voiam parcă să întorc anii şi să-l văd iarăşi puerni, sigur pe sine, hotărât în tot ceea ce făcea. Voiam să compensez foamea şi sărăcia în care trăise, chinul singurătăţii, indiferenţa societăţii, bătrâneţea lui suferindă. Îl găseam stând pe prispă pe un preş decolorat, ţesut la război, probabil printre puţinele lucruri găsite în casă. Se încălzea la soare. Era la începutul lunii mai, de Ziua tineretului, adică 2 Mai, cu drapele arborate peste tot în acest târg patriarhal. Tineri îmbrăcaţi cu haine noi, alţii în costume naţionale, probabil participau la vreo serbare câmpenească. Se auzeau râsete şi chicoteli pe uliţele târgului, maşini, căruţe, forfota unei zile de sărbătoare. Numai eu stăteam lângă tatăl meu încercând să-i ascult mărturisirile.

Îşi continuă ca un elev conştiincios povestea vieţii. Îmi aşternea pe tavă, filă cu filă, întâmplările vieţii lui, triste sau vesele, cu elan sau deznădejde:

− Aşa eram şi eu în tinereţile mele. Îmi era frică de ce urma să se întâmple şi atunci alegeam minciuna drept scut, căci e greu să te faci înţeles într-o lume în care cel mai puternic domină. Când l-am cunoscut pe Corneliu Zelea Codreanu, student ca şi mine la Drept, fiul renumitului profesor Ion Codreanu, modul meu de înţelegere a lucrurilor s-a schimbat.

− În ce sens s-a schimbat? L-ai luat drept model?

− Nu neapărat ca model, dar în preajma lui vedeai altfel lucrurile. Era un om direct, nu accepta jumătăţile de măsură, spunea lucrurilor pe nume.

− Cred că aveai nevoie de asta, tată. Porniseşi în viaţă fără repere sigure. Asta mi s-a întâmplat şi mie. Numai că am avut neşansa să nu dau peste oameni puternici. Am trăit o vreme la întâmplare. În cazul tău, poate că acest Codreanu avea nevoie să se înconjoare de oameni ca tine. Să se facă ascultat, nu crezi?

− Acum, după o viaţă de om, pot să cred şi asta. Avea o privire fosforescentă, de argint viu, tremurătoare şi intensă, încât nu puteai ascunde nimic, te prindea imediat. Uneori aveam impresia că ştie tot, că nu pot să mă sustrag, că n-aveam ce să-i ascund, căci el intuia totul şi mi-o lua înainte. În primul an nu m-am implicat în acţiunile pe care le iniţia Corneliu.

− Îţi era frică?

−Da, îmi era, într-adevăr, frică. Mă speria aglomeraţia Iaşului. Mă simţeam pierdut în mulţimea zgomotoasă a tinerilor entuziaşti în mijlocul cărora Codreanu se simţea bine. El avea întotdeauna ultimul cuvânt. Asta îmi plăcea cel mai mult la el. Voiam să îi semăn.

− Poate că a avut în familie un astfel de model.

− Desigur. Era naţionalist ca şi tatăl lui. Făcea gesturi extreme.

− Când ţi-ai dat seama de asta?

− Oho, nici nu-ţi închipui ce-a putut să facă! Trebuia să ai un dram de nebunie ca să te urci pe clădirea Atelierelor Nicolina şi să arborezi tricolorul, după ce doborâse steagul roşu al bolşevicilor. Era o învălmăşeală de nedescris, dar lui nu-i păsa. Străzile erau invadate de jandarmi, de studenţi cu şepci roşii pe cap, de alţi studenţi, printre care eram şi eu, huiduindu-i. Jandarmii ne loveau fără milă.

− Cum suportaţi? Reuşeau să vă doboare?

− Unii dintre noi o luau la fugă, dar ne ascundeam printre cei cu şepcile roşii, dar în furia jandarmilor, bolşevicii o încasau şi ei, de-a valma cu noi. Nu-ţi închipui ce-a fost!

− Au reuşit totuşi să vă doboare?

− Nici vorbă! Din curţile oamenilor ieşeau cu mic cu mare ieşenii să asiste la toată această desfăşurare de forţe în care se amestecau frânturi din „Deşteaptă-te, române“ cu

altele din „Internaţionala“. S-a comentat mult fapta lui, deja avea mulţi simpatizanţi. Iaşul era în fierbere. Codreanu făcuse atunci o listă cu studenţi care să participe la Cluj la primul Congres al studenţilor. Asta se întâmpla prin septembrie 1922. Eram tineri şi nesăbuiţi. Nu ne era teamă de nimeni şi de nimic. Aveam gânduri mari, voiam să se vorbească despre noi. Mergeam pe stradă mândri, ţineam capul sus ca şi cum am fi spus: „Hei, oameni buni, uitaţi-vă la noi cât de importanţi suntem! Ne vedeţi? Ei bine, aflaţi că-n sângele nostru zvâcneşte biruinţa.“

Ni se fixase deja în minte ideea că noi vom face pentru români tot ceea ce alţii nu reuşiseră. Eram după război, zdruncinaţi şi fără nici o tragere de inimă. Ne căutam revanşa în fapte mari, despre care să se vorbească cu mândrie. Iaşul era invadat de bolşevici. Lumea era nedumerită. Ăştia încercau să ne impună anumite reguli. Fără credinţă, fără sfinţenie şi smerenie. Să devenim, adică, oameni fără nici un Dumnezeu.

Corneliu avea sufletul într-o adâncă rugăciune. Când s-a început anul universitar fără să se ţină slujba religioasă, s-a opus neaşteptat de curajos. Împreună cu un coleg a baricadat intrările şi a închis Universitatea. „Fără slujbă religioasă nu se poate!“, striga el. Comuniştii erau pe urmele noastre. Au vrut să ne prindă, dar n-au reuşit. Până la urmă s-a oficiat serviciul divin, aşa cum ne doriserăm. În acele momente ne-am cunoscut mai bine. În vacanţe ne întâlneam şi stăteam de vorbă serile până târziu. Deveniserăm prieteni apropiaţi. Toate frământările, toate neliniştile mi le împărtăşea mie.

Atunci, pe vremea studenţiei, jandarmii erau cu ochii pe noi. N-aş putea spune că se făceau prea mari presiuni, dar aveau grijă să stingă în faşă orice pornire de protest, aveau ordine clare în ceea ce priveşte tineretul Iaşului. Se temeau de noi. Deveniserăm o forţă. Încolţiţi din toate părţile, am ripostat cum am putut. Uneori chiar nesăbuit. Cum poţi să rabzi când vezi că sub ochii tăi se fac atâtea nelegiuiri? Să vezi oameni nevinovaţi, împuşcaţi fără judecată, la ordinul jandarmilor! Totul după bunul plac. Tăiau şi spânzurau. Dar să revenim la începuturile noastre, când credeam că o să răsturnăm munţii, noi, studenţimea ieşeană.

−Ca orice tânăr, tată! Nu m-aş da în lături dacă mi s-ar cere să fac ceva pentru ţară. Numai că acum hotărăsc alţii pentru noi. Povesteşte-mi despre oraşul moldav atât de iubit de mine!

Idealurile unor tineri

Iaşul era un oraş trist, cu aură provincială, un loc unde nu se întâmpla nimic, cel puţin până atunci. O toamnă aproape despuiată de frunze, golaşă şi pleşuvă. O vreme mohorâtă, cu ceaţă măruntă, înconjurând căminele din Râpa Galbenă sau vestitul Copou.

Acolo, în Copou, ne găseam liniştea, lângă teiul lui Eminescu. Cu braţele pline de prelegerile profesorilor, noi frământam cu mintea toate ideile de Drept civil. Visam să fim avocaţi renumiţi.

Eram puşi pe fapte mari. Corneliu n-avea astâmpăr. Era mai mare cu vreo doi ani decât noi, impunător, cu personalitate, îi plăcea să se situeze în fruntea noastră. Ne atrăgea la el puterea credinţei. De fapt, nevoia de a crede era mai puternică, aveam atuul vârstei. Ni se părea că nouă ni se cuvine să îmbrăcăm Iaşul într-o altă haină, să schimbăm lumea care părea că se năruie sub ochii noştri.

În anul următor, mai precis pe 28 martie 1923, ne organizăm un grup de patruzeci şi doi de studenţi, defilăm cu steaguri în faţa Universităţii şi tot atunci semnăm actul de înfiinţare a Ligii Apărării Naţionale Creştine, sub conducerea profesorului nostru, A.C. Cuza. A doua zi, Corneliu convoacă adunări în paisprezece puncte ale oraşului, dar este arestat şi ţinut o săptămână în penitenciar. Va povesti despre primele zile de închisoare în cartea de căpătâi, Pentru